

IZHAJA MESEČNO — CELOLETNA NAROČNINA ZNAŠA 15 DIN
NAROČA SE: PROSVETNA ZVEZA V LJUBLJANI, MIKLOŠICEVA 8

ŠTEV. 3.

MAREC 1940.

LETO XIX.

Okrožni sveti

Odbor PZ je na svoji seji dne 12. marca sklenil, da se bodo vršili pomladanski okrožni sveti na sledeče dneve: 31. marca, 7. aprila in 14. aprila. Tem potom pozivamo okrožne odbore, da si izberejo in določijo eno izmed zgoraj imenovanih nedelj za svoj okrožni dekanijski svet. Določijo naj tudi uro in kraj, kjer se bo ta svet vršil. Vsa društva so obvezana, da se vsaj po enem če ne po več članih tega sveta udeleže. Na vsak svet pošlje Zveza svojega zastopnika. Na tem svetu se bo razpravljalo o sledeči tvarini:

1. Prireditve po dekanijah in društvih v letu 1940.
2. Kako poživeti treznostno gibanje in kako preprečiti padanje rojstev?
3. Kako je izpadla protikomunistična akcija po društvih?
4. Dramatične predstave na naših odrih.
5. Delo štiriletke.
6. Kako se vrši zbiranje prispevkov za Slovenski dom v Ljubljani?

Društveni zastopniki naj pripravijo tozadevne predloge in poročila.

V Ljubljani, 12. marca 1940.

Miloš Stare, odvetnik, l. r.
tajnik.

Dr. F. K. Lukman, univ. prof., l. r.
predsednik.

Pri materi

Zborna molitev otrok za materinski dan

Joža Vovk

Prvi:

Lep oltar smo naredili,
Tebe smo si izvolili.
Ti mogočno nam kraljuj,
Ti zvesto nad nami čuj!

Glej, od vsepovsod odšli smo,
nate pozabili nismo,
Ti poslušaj nas ljubo,
želje nosi nam v nebo.

Drugi:

Mamica nam je zbolela
in še dolgo bo trpela,
če ji ne pomagaš Ti
in spet zdravja vrneš ji.

Zopet bomo vsi veseli,
senkaj k Tebi prihiteli,
in Ti z zdravo mamico
spet zapeli pesmico.

korakoma, skokoma smo šli kvišku in ni v tem napredku zajeta le meščanska družba, ves naš narod je obogatila prosveta, da ni prepada med ljudstvom in izobraženstvom, kar se pri mnogih sosednih narodih še opaža. In posebno je treba poudariti, da je Slovenec to, kar je, postal iz samega sebe, brez podpor in opor vladajočih tujcev, celo v hudih bojih za svojo narodnost in je zato njegova narodnost kot kulturna vrednota le tem večja in njegova življenjska sila tem bolj očitna.

Vse to, kar smo razmišljali, je zgodovinska resnica. Toda na nekaj ne smemo pozabiti: kakor je jezik živ in se razvija, raste, tako je tudi narodna zavednost nekaj živega in potrebuje neprestano sonca ljubezni in trdega dela. Narodna zavednost ne kane nikomur kar sama od sebe v glavo in srce. Ljubezen do naroda, spoštovanje do vseh naših izročil, čiščenje naših narodnih svetinj in trdno verovanje — vse to mora biti privzgojeno. Z materino hrano mora otrok vsrkati vase voljo: Hočem živeti narodno življenje, spoštovati in ceniti dediščino svojih očetov. Povsod in za vsako ceno. Naša zemlja in naš narod, to je naša neprecenljiva dobrina, naše posestvo. Kakor pa posestvo dober gospodar v potu svojega obraza boljša, širi, pa ga bodo kljub očetovemu trudu otroci zapravili, ako menijo: nam ni treba truda in naporov, saj je oče že naredil in pridobil. Posestvo bo zanemarjeno, bo propadalo in se zrušilo. Tako z narodom. Dedje in očetje so ustvarjali s silnimi žrtvami, sinovi naj bodo brezbrizni — narod bo poginil. Zato narodna zavednost potrebuje nege, vzgoje v domači hiši, v šoli potem pa v organizacijah. Mlad človek mora vse vedeti o svojem narodu: njegovo zgodovino, lepoto zemlje, šege, trpljenje in borbe. Iz spoznanja se mu bo rodila ljubezen, iz nje borba za ohranitev vseh teh dobrin, spoštovanje izročene dediščine in tudi pripravljenost za žrtve v dobro naroda.

Vse to pa je izraz resnične narodne zavednosti.

5. Narodna zavednost

Razen te vsesplošne medsebojne povezanosti človeštva, je pa še druga vse bolj tesna zveza ljudi istega rodu, iste krvi, istega jezika. Ta povezanost ni zgolj gospodarska, je tudi duševna, kulturna in prav zato še posebno živa stvarnost, trdna resničnost. Ta družinska skupnost, ki ji pravimo *n a r o d*, je naravna zahteva našega uma in našega srca. V svojem narodu se počutimo zares doma, a ne samo v svojem rojstnem domu, v domači vasi; ne, kamor koli pridemo na ozemlju, kjer bivajo naši bratje po krvi in duhu, povsod vemo, da nismo v tujini in med tujci. Zavedamo se, da smo doma med svojimi. Saj smo že poskusili, če potujemo po tujini čisto sami, kako se zavedamo, da smo tujci. In če nas na tujem dobi naš rojak, kako nas pozdravi, kako ves zažari od veselja. Naša beseda in naša oseba mu je prinesla zvok z domače vasi, vonj domačih travnikov in soj naših gora. O tem torej, da je narodnost naravna naša dobrina, da nam je nekaj vrojenega, z materino hrano danega, ni nobenega dvoma. In če se danes kje goje zamisli, da naj bi bilo človeštvo povezano zgolj gospodarsko, materialno, da je narodnost z vsemi sto in stoletnimi kulturnimi pridobitvami za sodobnost brez pomena, se silno motijo. Človeške narave ni mogoče preustvariti, uprla se bo sama in prišli bodo do svetopisemske resnice: Človek ne živi samo od kruha...

Toda ljudje smo že taki, da se mnogokrat najboljših dobrin, ki jih imamo, vse premalo ali celo kar nič ne zavedamo. Sino kakor bogati otroci, ki ne vedo, kako dragoceno so oblečeni, kako v izobilju z vsem oskrbljeni. Le kar odkritosrčno si priznajmo, da je šinilo po svetovni vojski, po našem združenju v jugoslovansko državo glede narodne zavednosti prav dosti take otroške nezavednosti v nas. Očitna resnica je, da noben narod ne sme običniti na mrtvi točki. Neprestani razvoj v gospodarstvu, v obliki in omiki je njegov delež. Če bi zamrl ta razvoj v narodu, bi začel narodl hirati

in je počasna smrti zanj neizogibna. Nam Slovencem ne more nihče očitati, da se nista v povojnih letih med nami gospodarstvo in kultura zelo razmahnila. Kljub prizadevanju in naporu posameznih, kljub zelo živi narodni misli v premnogih pa moramo na žalost trditi, da je vsesplošno, zlasti v širokih ljudskih in meščanskih plasteh narodna zavednost nekam preveč otopela. Če ni vsak član narodne skupnosti, od vsenčiliškega profesorja do kmeta, delavca in šolskega učenca prešinjen od žive zavednosti, kaj so skupne narodne svetinje, ki jih časti, ljubi, se zanje bori in tudi žrtvuje, če je treba, potem narod kot narod še ni na višku. V njem ni spoznanja, kaka dobrina je narodna svoboda, v njem tiči še hlapčevski duh, ki tehta in tuhta samo to, kje bi slučajno ujel navidezno boljši grizljaj kakor koli, tudi za svoje ponižanje in za prodano svobodo. Strup take miselnosti pa se nevarno zajeda v premnoga srca. Izgovor, da so časi hudi, ne drži. Na svetu so bili večkrat hudi kot pa lepi časi, a ti so zavedne narode le bistrili in krepili za še odločnejšo borbo za svoj obstanek in svoj napredek. Le pomislimo na Vodnikovo dobo in na Prešernovo. Pod tujimi oblastniki, v večnih bojih za vsako trohico slovenske svobode in omike ne omagajo. Zidajo od kamenčka do kamenčka in zvestobi do svojega naroda in žrtvujejo zanj tudi vse osebnosti. Živa narodna zavednost nam je dala po Slomšku najstarejšo knjižno družbo Mohorjevo. Narodna zavednost raznih mož nam je priborila Slovensko Matico. Ali ni bila živa narodna zavednost, ki je skrbela, da tudi revni slovenski sinovi pridejo med izobražence? In zato je bilo toliko dobrotnikov iz vseh stanov, ki so darovali morda vse življenje trdo prišedeni denar za dijaške ustanove. Ali ni bila narodna zavednost, ki je zbirala v prvih slovenskih taborih na tisoče in tisoče navdušenega ljudstva, ko so bili slovenski izobraženci med tujci kar skope izjeme? Ali niso bili vsi boji za združeno Slovenijo sad narodne zavednosti? Ko bi bili ti

uspeli, gotovo bi naše narodno ozemlje ne bilo tako skrženo kot je danes. Ali niso bile mnoge žrtve in tudi lepi uspehi Ciril in Metodove družbe, Slovenske straže izraz narodne zavednosti? Da, tudi kmečki boj zoper izletniške potujčevalnega društva je imel korenine v narodni zavednosti preprostega ljudstva.

In danes? Priznam, da bi bila huda krivica, če bi trdil, da v Slovencih narodne zavednosti ni. Toda resnica pa je, da jih je mnogo, ki jih je življenje v narodni državi zazibalo v mirni sen, češ sedaj imamo že vse. Ni res! Razvoj naroda zahteva neprestanega dela in žrtev. Zato bi moral biti danes prežet že vsak otrok z gorečo narodno zavednostjo. Šolski otroci sosednih naših narodov so nam lahko za zgled. Otroku se mora vzbuditi že v domači hiši in še bolj urejeno v šoli ljubezen in spoštovanje do vsega, kar je pristno naše: do lepote naših krajev, do lepe preprostosti slovenske hiše, do vsakega dela na polju in obrti, do lepote jezika, do modrosti naših pregovorov, do starih in novih umetnin, do umetnih obrtnih izdelkov, naj je to kolovrat z odlično preslico, naj je skrinja, peča ali avba, naj je narodna pesem, vse je izraz slovenske duše, vse dih našega naroda. Otroci in ljudstvo je seveda tako, da rado vse posnema. Od vsepovsod navlečejo ljudje v naše življenje tuje vzorce. Narod naj si le osvoji, kar je koristnega, toda nikar naj ne potepta svojega. Le okoristimo se s svetovnimi pridobitvami, toda te ne smejo biti za to, da izmalčijo pristno lice naših krajev in zabrišejo obličje naše slovenske duše. Kjer se to dogaja, tam nujno gine narodna zavednost.

Narodna zavednost pa raste iz ljubezni do naroda. Vsaka ljubezen pa zahteva žrtev. In zato ne sme biti izraz narodne zavednosti samo nekaj razumski pouk, treba je tudi za svoj narod žrtvovati. Na splošno Slovenci, ker smo majhen narod, plačujemo nenavadno visok prostovoljni kulturni davek: za knjige, za časopise, za društvene domove itd. Že kar ni uboge vdove, ki ne bi prispevala svojega

vinarja v ta namen. Toda, še so pomanjkljivosti, ki si jih moramo priznati. Ni pri nas silnih bogatinov. Toda mnogo pa je vendarle imovitih ljudi, ki se premalo zavedajo svoje narodne dolžnosti. Mnogi teh ne kupujejo kdovekaj knjig. »Me ne zanima, nimam kam z njimi.« Tak je izgovor. Ne drži. Kdor zmoreš, kupi dobro, lepo knjigo! Če je nočeš zase, daruj jo ubogemu dijaku, šolski ali društveni knjižnici in zlasti še našim bratom izseljencem. Kako prosijo ti reveži za knjige! Taka podpora so narodne žrtve, naložene na dobre obresti. Podobno je s slikami. Danes imamo že mnogo odličnih mojstrov. Kako naj žive, če ni kupcev za njih dela! Revež si ne more kupiti izvirnega dela. Le škoda, da so naše slike na steklo pregnali iz naših hiš malovredni tiski na papir. Naj rajši preženo, kjer jih še niso, iz naših imovitih domov malovredne tuje barvo-

tiske res izvrtna slovenska dela. Tudi to je treba ugotoviti, da bi se spodobilo, da dobi denar in vse tiskovine tudi slovenske napise. Prav tako bi ne smela v našo šolo nobena knjiga, ki nas ali prezira, ali naše narodne zadeve tako obravnava, da je za nas kritično in sramotno. Če bi bil ves narod prešinjén z živo narodno zavednostjo, bi bilo vse to že davno urejeno. Vsi vemo, da med nami ni ljudi, ki bi mogli darovati ali v oporokah nakloniti v narodne kulturne namene: za vseučilišče, za Narodno galerijo, za Akademijo znanosti itd., — kar težke milijone. Toda dejstvo, da se jih skoraj nihče ne spomni, je znak, da se ne zavedamo dovolj svoje narodne dolžnosti, ki izvira iz resnične narodne zavednosti.

Naj te bežne misli zadostujejo o nujnosti žrtev, ki bodo nam in tuju vedno priča, da je narodna zavednost v nas zares živa. (Dalje prihodnjič.)

Ples in prosvetna društva

Škofijski ordinariat v Ljubljani je Prosvetni zvezi sporočil, da so nekatera društva, ki so včlanjena pri PZ v letošnjem predpustu priredila zabave s plesom. Odbor PZ je razpravljal o teh primerih na 15. seji dne 20. februarja 1940. Odbor je ponovno sklenil, da je načelno stališče PZ in včlanjenih prosvetnih društev, da so plesne veselice v katoliških prosvetnih društvih prepovedane in jih zato nihče ne more dovoliti. Nekatera dru-

štva smatrajo kot manjše zlo, če se ples vrši pod nadzorstvom in v krogu članstva in članic. Odbor PZ tudi v takem slučaju vztraja pri svojem sklepu, da prosvetna društva pod svojim naslovom tudi v teh primerih ne smejo dovoliti plesa. S tem je menda dovolj jasno povedano naše stališče. Zato bo v bodoče Zveza zahtevala, da se to stališče tudi upošteva pri včlanjenih društvih.

Prosvetni večeri

Kakor druga leta je tudi letos PZ za jesensko-zimsko sezono 1939/40 priredila v frančiškanski dvorani v Ljubljani 17 prosvetnih večerov, katerih se je udeležilo okrog 4000 oseb. Večeri so bili sledeči in so postavljeni v red, kakor je znašal obisk. Največje ga obiska je bilo deležno predavanje o Finski, nad 600 oseb. Nato predavanje: Slovenci pri Sv. očetu. Iz mojega nahrbtnika. Naš kmet, njegov jezik in država. Matija Majer Ziljski,

Plečnikovo delo za Ljubljano. Svetovna razstava v New Yorku. Slovenci na jugu naše države. Ob 400 letnici Sv. gore. Kongres Kristusa Kralja. Ženski samostani. Naroda rast in zdravje družin. Kmečki npori. Slovenske pravne starine. Srednjeveški cehi. Slovenska žena v luči zgodovine. Lega slovenskega ozemlja in njen pomen za Evropo. Pri najbolj obiskanem predavanju je prišlo v blagajno 1032 din. Pri najslabšem obisku pa 66

din. PZ že 15. leto prireja ta predavanja, ki so društvom po deželi na razpolago. Prav je, da tudi društva pripravijo že na jesen delovni program, tako za dramatične predstave, fantovske sestanke, sestanke dekl. krežka, kakor tudi program prosvetnih večerov. Za vzgled navajamo program, kakršnega si je zastavilo in tudi izpeljalo Prosvetno društvo v Celju: 1. Kongres Kristusa Kralja v Ljub-

ljani. 2. Svetovna razstava v New Yorku. 3. Družinski večer članov. 4. Naroda rast in zdravje družin. 5. Iz mojega nahrbtnika. 6. Drugi družinski večer članov. 7. Srednjeveški cehi med Slovenci. 8. Ženski samostani na Slovenskem. 9. Kmečki upori. 10. Slovenci pri sv. Očetu Piju XII. 11. Tretji družinski večer članov. 12. Materska proslava.

Ljudski oder

V. Z.

Mrtvaški ples (Lippl, A. Sovré)

Že slovenska narodna pesem pripoveduje, da so ljudje verovali, da poneči ob uri duhov mrličih na pokopališčih vstajajo iz grobov in da plešejo. Večkrat se je zgodilo, da so v ples povabili tudi žive. Taka snov je gotovo dramsko zelo hvaložna, ker si stojita tukaj nasproti življenje in smrt. Gospod Bog pošlje poslanko smrti na svet, da pokosi vsakogar, ki bi ji prišel nasproti. V tej pesnitvi se smrt sreča z oskrbnikom, ki hoče živeti, a ga smrt požanje. Nato sreča smrt berača. Trdosrčna trgovka je tretja žrtev, ki gre v cerkev, a med potjo zmerja berača. Ona misli, da je tudi smrt beračica. Zato s preziranjem gleda nanjo, naenkrat spozna, da je smrt, in da bo treba umreti, zato kliče svoj denar na pomoč, da bi jo ta rešil smrti. Prav vojaško je srečanje smrti z vojakem na straži. Hraber vojak se spusti v boj z njo, pa ji podleže. Nad vse lepa je podoba, ko mati z otrokom sreča smrt. Dolga pot od doma do zdravnika jo je utrudila, zato počiva in tedaj ji smrt ponudi, da bi pomagala otroku. Mati vsa vesela, da bo otrok rešen bolezni, izroči otroka. V trenutku pa spozna, da je otrok mrtev. Tedaj se zave mati, da je to laži-zdravnik, zato jo prevzame divja jeza, končno se umiri in v ljubezni do otroka hiti za njo, dokler tudi sama ne pade v naročje smrti. Pretresljiv je prizor, ko se srečata smrt in dekle, ki hiti na ples s svojim fantom. Zaplesala sta poslednjič mrtvaški ples. Tudi cesarju ne prizanese.

Ko človek čita to knjigo, ga nekateri prizori naravnost pretresejo. Zato bo imela igra na naših odrih gotovo velikanski uspeh, ko bo slehernemu klical v spomin, da bo treba umreti. Beseda prevajalca je čudovito lepa, močna in se omenjenim prizorom prav lepo prilega. Za postni čas in za adventno dobo ne moremo društvom priporočati boljše igre od Mrvaškega plesa. Dobi se v Prosvetni zvezi ali pri založnici Mohorjevi družbi v Celju.

Dramatični tečaj

Prosvetna zveza je na svoji skupni seji v Celju razpravljala med drugim tudi o udejstvovanju članov na odru. Obe zvezi sta razpravljali, kako bi organizirali daljše dramatične tečaje, ker je kader starejših igralcev že izumrl, mlajši pa se nikakor ne morejo utopiti v dobro igranje brez predhodne odrske izobrazbe. Da bi Zveza pridobila dobrih režiserjev, je priredila v nedeljo 3. marca v Marijanišću režiserski tečaj za abituriente in abiturientinje ljubljanskega učiteljskega tečaja. Tečaja se je udeležilo okrog 50 dijakov in dijakinj, to je bodočih učiteljev in učiteljic. Prav ti nujno potrebujejo pri svojem delu na deželi vsaj poglobitveni pojmov o igranju. Načelno predavanje o poglobitvi igranja je podal ravnatelj Marijanišča dr. Pogačnik, dočim je vodil tečaj operni režiser gospod Ciril Debevec. S tem tečajem so bili udeleženci zelo zadovoljni. V kratkem sledi za iste maskerski in organizatorični tečaj.

Knjižnica

Lipniški grad pri Radovljici

Zgodovinska povest iz 14. in 15. stoletja. 1979. Radovljica. — Pisatelj Lavtižar je fenomen. Ni ga bilo med našimi literati, in gotovo je tudi med drugorodnimi izreden človek, ki bi bil pisal v svojem 88. letu še sočne povesti in izdajal knjige. Saj se navaden človek pri tej starosti komaj še čitljivo podpiše, ne pa, da bi imel opravka še s pisalnimi potrebščinami, korekturnimi polami in tiskarnami. Toda Lavtižar je po svojem telesnem zdravju in duševni čilosti izreden mož. Bo že res, kar o sebi pove: »Bolj ko sem star, bolj se čutim svežega.«

Zdaj je izšla njegova zgodovinska povest **»Lipniški grad pri Radovljici«**, nad katero je visel prošlo poletje. Snov je vzeta iz dobe zadnjih Ortenburžanov, ki so bili lastniki domala vse zemlje od Planice dol do Sore. Njih rodni dom je bil Lipniški grad pri Radovljici, danes razvalina. Dogodki, ki so se odražali v 14. in deloma v 15. stoletju v našem ožjem svetu ali bili z Lipniškim gradom kakor koli v dotiki ali stiku, so dali Lavtižarju snov za to zgodovinsko povest.

Ni v nji prelestnih naravnih opisov ali globokoumnih orisov značajev, tudi ne pretresljivih zapletov in prizorov; vse zgodbovanje teče tako neprisiljeno in pristno domače, kakor pripoveduje ded za pečko otrokom o preteklosti, da te naveže knjiga s prvo stranjo in te obdrži v pozornosti do zadnje — ko bi tudi bralec ne imel več smisla za zgodovinski okvir povesti. Pa je prav ta okvir knjigi namen, da osvetli s preprosto pripovedjo ljudske razmere tedanjega časa in posebe radovljiškega okoliša. Kako malo ve naš narod o svoji davni preteklosti! Temu je hotel odpomoči pisatelj Lavtižar tudi s to knjigo, kakor sam pove na koncu povesti: Večkrat slišimo trditev, da je neznana in temna naša zgodovina... Temna je tako dolgo, dokler je ne razsvetlimo s preiskovanjem. Treba je vprašati po starih listinah; čitati, kaj poročajo

pisatelji o naših pradedih; pregledovati zgradbe starih cerkva in stikati po grobljah gradov. Potem bo izginila tema in prišlo bo dosti svetlobe v slovensko preteklost, iz katere bomo spoznali, kako slavno zgodovino ima naš narod.

Knjiga **»Lipniški grad«** torej ni samo zabavno, ampak tudi poučno berivo, gorko priporočljivo inteligentu kot preprostemu bralcu. **Založilo je knjigo radovljiško Prosvetno društvo in s tem pokazalo hvalevreden smisel za ljudsko izobrazbo.** Knjigo krasi štiri lepe slike na finem papirju: Radovljica — dekanij-ska cerkev, Radovljica z Lipniškim gradom v času L. V. Valvazorja (1641—1695), Lipniški grad pri Radovljici — razvaline, Radovljiška graščina — prenovljena 1979. Cena lepo vezanemu izvodu je 79 din.

Otvoritev prenovljene knjižnice v Sv. Juriju ob juž. žel. Odbor Prosvetnega društva je posvetil letos posebno pažnjo svoji knjižnici. Poslužil se je popusta, ki so ga nudile zadnje mesece naše knjigarne in deкупil vse one lepe knjige, ki jih dobra podeželska knjižnica mora imeti. Tako je izdal za 49 knjig 1355 din, brez všteti lepšlovni in prosvetni revij. Knjižničar pa je samostojno uredil mladinsko in nabožno knjižnico ter reorganiziral poslovanje. Danes in odslej vsako nedeljo je knjižnica odprta od 8 do 10 in se vsem priporoča.

Slovenci in Jugoslavija, mala knjižica 76 strani, ki jo je spisal dr. Jože Jeraj, naj služi za ljudsko državljansko vzgojo. Na poljuden in jasen način obravnava vsa težka in veleresna vprašanja, ki danes s skrbjo navdajajo vsakega Slovenca in vsakega jugoslovanskega državljana. Četudi vemo za svoje državljanske dolžnosti, se pa morda ne zavedamo dovolj, da posebno nam Slovencem naš izreden položaj in naša narodna bodočnost nalagata v sedanjem težkem času še posebno skrb za to, da bo v nas prava, živa državljanska zavest!

Knjižica naj prišle v roke vsakemu Slovincu! Cena ji je določena na 2 din, da si jo lahko vsak oskrbi. Društva pa, ki imajo dolžnost, da posebno še svoje članstvo vzgojijo za značajne

in močne državljane, pa pri odvzemu večjega števila dobijo poseben popust.

Naročila sprejema Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Društveni obzornik

Domžale. Katoliško prosvetno društvo v Domžalah je imelo 21. januarja svoj redni občni zbor. Franc Bernik, predsednik društva, je poročal o delovanju društva v preteklem letu. Iz vseh poročil je razvidno, da je društvo zelo delavno. Vršilo se je več predavanj s skioptičnimi slikami. Na občnem zboru se je tudi govorilo o preureditvi knjižnice. Zadnje čase je bila knjižnica bolj zanemarjena oz. se ni izposojevalo toliko knjig, kakor prejšnja leta. Zato upamo, da bo knjižnica sedaj, ko jo je prevzel kaplan Stojan Novak, zopet začela delovati. Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor. — V nedeljo 4. II. sta fantovski odsek in dekliški krožek priredila v društvenem domu IV. telovadno akademijo združeno z družabnim večerom, ki je nad vse lepo uspela. Že eno uro pred pričetkom akademije so začeli prihajati gostje, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička. Akademijo je otvoril predsednik FO brat Ravnikar Franc, ki je v svojem govoru orisal delovanje FO v preteklem letu. Zatem je domžalska godba zaigrala državno himno, kateri se je pridružila vsa dvorana. Nato so sledile točke po sporedu. Najlepše so izvajali vaje naraščajniki pod vodstvom brata Ahčina Franca ter so bili deležni zasluznega aplavza. Tudi gojenke in mladenke so s svojimi lepimi vajami osvojile srca vseh gledalcev. Ena izmed zelo lepih točk pa je bilo ziljsko rajanje, gledalcem se je ta točka tako dopadla, da so jo morale članice ponoviti. Na akademiji je nastopila tudi telovadna tekmovalna vrsta. Skupinska slika pa je bila zadnja točka akademije. Po akademiji je bil družabni večer. Naši igralci so nam pa postregli še z nekaj burkicami. Bog živi!

Mengeš. Prosvetno društvo je priredilo skioptično predavanje: Kraji Kristusovega trpljenja. Jeruzalem je za katoličana mesto najsvetejših spominov. V mesto Kristusove smrti se vsipljejo vedno nove trume romarjev in vsak prinese v sveto mesto s seboj to željo, da bi stopal po isti poti, po kateri je naš Gospod hodil od zadnje večerje pa do Kalvarije. In po teh stopinjah nas je vodil 18. februarja vseuč. profesor g. dr. Andrej Snoj v skioptičnem predavanju. Te svete kraje je sam večkrat obhodel in jih raziskaval, kar je povečalo zanimivost predavanja. — Prava verska zavest in junaštvo se zrcali v vernikih srednjega veka, ko so brez pravih prevoznih sredstev in brez urejenih prometnih zvez, odhajali v Sveto deželo, da bi jo iztrgali izpod oblasti divjih mohamedancev, ki so z ognjem in mečem uničevali in skrunili svetišča in svete kraje in tudi pretili, da preplavijo Evropo z mohamedansko vero. Ob času križarskih vojska je bilo to. In v to zgodovinsko dobo nas je vpeljal zgodovinski film: »Križarske vojske«, katerega smo videli 3. marca v prosvetni dvorani.

Groblje. Na prijazno povabilo bratskih prosvetnih društev na Homcu in na Selih pri Kamniku so uprizorili naši igralci dramo »Krvava Španija« tudi v teh dveh krajih, in sicer na Homcu v nedeljo 25. februarja, na Selih pa naslednjo nedeljo 3. marca. V obeh krajih sta bili dvorani prosvetnega doma popolnoma zasedeni, kar kaže, da ta igra povsod vzbuja zanimanje zaradi svoje aktualnosti. Igralci so se kot drugod tudi tu potrudili, da je igra napravila čim večji vtis na ljudi. Obema bratskima društvoma se lepo zahvalimo za prijaz-

nost, posebno še gostoljubnega g. župnika na Selih. Ob zaključku teh gostovanj smemo dati našim igralcem tudi malo priznanja za njihovo požrtvovalnost. Od 6. januarja do zdaj so nastopili s »Krvavo Španijo« na sedmih različnih krajih. Žrtvovati so morali skoro vse nedelje. Poleg tega so morali hoditi v tem ostrem mrazu, večkrat peš in še obloženi s prtljago. Kljub temu so to z veseljem storili, ker so hoteli čim več ljudem pokazati to lepo dramo in z njo tudi od svoje strani nekoliko pomagati v boju proti komunizmu, kar je dolžnost vsakega zavednega katoličana. Želimo, da bi se tudi za naprej zavzemali za take idealne namene. Prav tako pa želimo, da bi tudi druga prosvetna društva storila čim več, da se čim temeljiteje odstrani ta največja nevarnost za krščanstvo.

Slomškovo prosvetno društvo v Zagrebu. Lep uspeh je doživel v nedeljo 3. t. m. dramatični odsek Slomškovega prosvetnega društva z uprizoritvijo drame »Žrtev spovedne molčečnosti«. Vsi igralci kot tudi režiser g. Tone Pemič so vložili v igro, ki je zapustila pri gledalcih najboljši vtis, vse svoje moči, znanje in sposobnosti ter zaslužijo za svoj trud pohvalo in priznanje. Tudi Slovensko prosvetno društvo v Kustošiji se je otreslo mrtvila in se prebudilo iz dolgega spanja z uprizoritvijo komedije »Španska muha«, ki je prav dobro uspela. Obisk igre je pokazal in dokazal, da je tudi med Slovenci v Kustošiji veliko zanimanje za slovenske kulturne prireditve ter zato želimo Slovenskemu prosvetnemu društvu v Kustošiji, da bi vztrajno nadaljevalo započeto delo in nas kaj kmalu zopet razveselilo s kako lepo prireditvijo. — V nedeljo 7. aprila 1940 bo zaključilo Slomškovo prosvetno društvo letošnjo igralno sezono z Vombegarjevo komedijo »Voda«, ki jo bo uprizorilo v Jerominski dvorani ob pol 4 popoldne. Ker bo to zadnja igra v letošnji sezoni, ste vsi ljubitelji resničnih dogodivščin in smeha še prav posebno vabljeni.

Šmartno pod Šmarno goro. Od 15. novembra lanskega leta je bil pri nas gospodinjski tečaj, ki bo v nedeljo 25. t. m. zaključen z gospodinjsko razstavo. Tečaj obiskuje 16 deklet, ki z veliko vnemo slede teoretičnemu in praktičnemu pouku, da se bo vsaka, ko pride čas znala uveljaviti kot dobra, skrbna in razumna gospodinja, žena in mati. Z razstavo pa nam bodo dekleta pokazala nekaj skrivnosti iz kuharske umetnosti, v šivalnem oddelku pa perilo, krpanje, mašenje, ročna dela itd. Razstava bo v društveni dvorani in bo odprta od 7 zjutraj do 16. Vsi, ki se zanimате za gospodinjsko izobrazbo naših deklet, obiščite razstavo v Šmartnem pod Šmarno goro.

Cerklje pri Kranju. »Križarske vojske« je bil naslov filmu, ki so ga predvajali v nedeljo 25. februarja v Ljudskem domu. Čisti dobiček je šel za »Slovenski dom« v Ljubljani in znaša 1000 din.

Dobrepolje. Pri nas imamo sedaj razne tečaje: gospodinjski tečaj za dekleta, kmetijsko-nadaljevalni tečaj za moške in fante in tečaj za obrtnice vajence. Gospodinjski tečaj vodita ga. Zalckarjeva in gđc. Briški. Dekleta se z veliko marljivostjo in veseljem tečaja udeležujejo. — Kmetijskega tečaja se je izprva udeleževalo veliko število mož in fantov, toda mraz in slaba pot jih mnoge zadržuje, da ne morejo redno prihajati k predavanjem. Ker se vremeboljšava, upamo, da se bodo spet vsi prav pridno udeleževali. Predavanja so zelo zanimiva in za kmete koristna. Zelo prav je, da se vrši tudi obrtni tečaj, ker ima naša dolina veliko obrtniških vajencev. Čas zahteva, da tudi obrtniki napredujejo, brez pouka pa ni napredka. — Pasijon: V Dobrepoljah imamo Jakličev dom, v katerem je velika dvorana za 1000 ljudi. Oder je zelo obširen, tako da lahko nastopajo večje igralske skupine. Zato smo se odločili, da letos priredimo znano pasionsko igro »Ob času obiskanja«. Nastopilo bo 80 igralcev. Igralli bodo

na cvetno nedeljo, na praznik sv. Jožefa, veliki četrtek zvečer in veliko-nočni ponedeljek. Ker čujemo, da je za to igro o trpljenju Kristusovem zanimanje zelo veliko, zato bomo na željo mnogih štirikrat igrali. — Vabimo vse od blizu in daleč, da pridete gledat to krasno igro.

Slovenji Gradec. Prosветno društvo je letos postalo res agilno. V svoj program si je stavilo ciklus predavanj. Na predzadnjem sestanku v sredo, 14. t. m. je predaval g. dr. Peter Lenčec, sekundarij bolnišnice, o raku. Minulo sredo zvečer je predaval upravnik bolnišnice in predsednik društva g. dr. Lojze Simoniti: »Ob bregovih Soče«. Poslušalci, katerih je pri vsakem predavanju vedno več in več, so predavatelja za njegova res lepa izvajanja večkrat nagradili s ploskanjem. Prihodnjo sredo bo predaval meščansko-šolski učitelj g. Žižek Alojz o življenju v vsemirju. Dne 6. marca pa bo imel predavanje g. prof. Baš iz Maribora: o vlogi Slovencev v zgodovini.

Tomišelj. Katoliško prosvetno društvo »Podkrim« v Tomišlju je uprizorilo na cvetno nedeljo 17. marca ob 3 popoldne dramo »Turški križ«.

Brezovica pri Ljubljani. Na cvetno nedeljo so priredili v Katoliškem domu ob 3 popoldne in ob pol 8 zvečer lepo igro »Krvava Španija«. Zanimivo pri tej igri je to, da so jo uprizorili sami dijaki.

Ig. Prosветno društvo na Igu je uprizorilo na cvetno nedeljo popoldne ob 3 igro »Podrti križ«. Igra je znana, doživela je lep uspeh že na mnogih odrih.

Vače pri Litiji. Fantovski odsek priredi na belo nedeljo igro »Izpod Golice«. Že vnaprej vabimo! — Tudi mladi se pripravljajo na svojo akademijo.

Vrhnika. Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov na Vrhniki je uprizorilo na praznik sv. Jožefa ob 8 zvečer v Rokodelskem domu igro »Utopljenec«.

Smlednik. Naša dekleta so priredila v nedeljo 10. marca ob 3 popoldne »Materinski dan«. Na sporedu je bila deklamacija in otroški prizor ter igra »Izgubljeni raj«. — Na praznik sv. Jožefa sta priredila FO in DK telovadno akademijo. — Na belo nedeljo se začne pri nas sv. misijon. Župnija se nanj že lepo pripravlja.

Ambrus. Na dan sv. Jožefa, 19. marca, smo ob zvočnih filmih »Mladinski tabor« (I. in II. del) v Ljubljani obujali spomine na prelepe minule dni slovenske mladine. Obenem je bil predvajan film »Evharistični kongres« in pogreb pok. nadškofa Jegliča. Predstave so bile po deseti maši in ob 3 popoldne v dvorani Gasilskega doma.

Vinica. Občni zbor Prosветnega društva na Vinici je bil 31. decembra 1939 v gostilni Berkopec na Vinici. Dnevni red je obsegal naslednje točke: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Govor dijaka Šuteja Jožeta o ljubezni do domovine, vere in države. 3. Poročila odbornikov. 4. Volitev novega odbora. 5. Slučajnosti. Tajnica Čestnik Barbara je prečitala zapisnik zadnjega občnega zbora, ki so ga soglasno in brez ugovora odobrili. Nato je govoril dijak Jože Šutej o ljubezni do slovenske domovine, do slovenske pesmi, do naše vere in do državljanske zavednosti. Poročila so podali: Predsednik Berkopec Slavo je poročal o dosedanjem delu društva in pozival člane naj bolj agilno delujejo pri društvu. Župnik Miklavčič Anton je poročal o blagajniškem stanju društva. Po njegovem poročilu ima društvo 17.000 din naloženih v hranilnici za zgradbo društvenega doma. Tajniško poročilo je podala tajnica Barbara Čestnik. V novi društveni odbor so bili izvoljeni: predsednik Berkopec Slavo, podpredsednik Trampus Jurij, tajnik Bahor Nina, blagajnik Karin Anton, gospodar König Ivan, knjižničar Ostrončič Rudolf. Revizorja sta: Starešinič Franc in Benc Jože. Za treznostno delo: Barbara Čestnik. Za narodno obrambno delo: Bahor Jože. Duhovni vodja: Miklavčič Anton, župnik. Članarina se

je določila na 12 din letno. Člani se pozivajo, da prisostvujejo društvenim sestankom. Redni sestanki bodo vsako prvo nedeljo v mesecu. Govorilo se je o zgradbi prepotrebnega društvenega doma. Člani se pozivajo naj pomagajo s svojim delom, da bi ceneje prišli do novega doma.

Št. Vid pri Lukovici. Mnogo novega se je v preteklem letu pri nas zgodilo. Najvažnejše je pač to, da smo spravili naš Prosvetni dom pod streho. Vsa čast našim pridnim zidarjem, ki so veliko stavbo sezidali popolnoma zastonj, in sicer še spomladi pred zi-

darsko sezono. Čez poletje se je nova stavba dobro presušila. Mislili smo na jesen nadaljevati z delom, pa je nesrečna vojska vse zmešala. Imeli smo ravno na dan mobilizacije, na angelsko nedeljo prosvetno prireditel, ki je kljub nenavadnim okoliščinam prinesla moralni in materialni dobiček. Prav zdaj se snuje Prosvetno društvo, ki bo nadaljevanje doma takoj vzelo v roke. Čez zimo bomo izgotovili mizarska dela, v zgodnji spomladi pa še zidarska. Tako upamo, da bo maja Dom že za vse uporabljen. Saj na to naša mladina že nestrpno čaka.

Društva, ki so plačala članarino v januarju in februarju 1940.

Okrožje Ljubljana-okolica:

Kat. prosvetno društvo Ježica.

Dekanija Cerknica:

Prosvetno društvo Stari trg pri Raketu.

Dekanija Kamnik:

Društvo »Kamnik«.

Kat. prosvetno društvo Sela.

Prosvetno društvo Tunjice.

Slovensko kat. izobraževalno društvo Vodice nad Ljubljano.

Dekanija Kranj:

Kat. prosvetno društvo Cerklje.

Kat. prosvetno društvo Voklo.

Dekanija Novo mesto:

Kat. prosvetno društvo Vavta vas.

Dekanija Radovljica:

Prosvetno društvo Breznica.

Dekanija Ribnica

Kat. prosvetno društvo Škocijan pri Turjaku.

Dekanija Škofja Loka:

Kat. prosvetno društvo Lučine.

Dekanija Vrhnika:

Kat. prosvetno društvo Hotedršica.

Kat. prosvetno društvo Gor. Logatec.

Prosvetno društvo Rovte nad Logatcem.

Vsebina: Okrožni sveti. — Joža Vovk: Pri materi. — F. S. Finžgar: Naš kmet, njegov jezik, narodnost in država. — Ples in prosvetna društva. — Prosvetni večeri. — V. Z.: Ljudski oder. — Knjižnica. — Društveni obzornik.

Uprava: Pisarna Prosvetne zveze, Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. — Odgovorni urednik in izdajatelj Vinko Zor, Sv. Petra c. 80. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Mals Blejec